

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sprawdzian konkurencyjności w celu zbudowania silniejszej i odporniejszej gospodarki UE”

(opinia rozpoznawcza)

(2023/C 100/11)

Sprawozdawca: **Christian ARDHE**

Współsprawozdawca: **Giuseppe GUERINI**

Wniosek o konsultację	Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej, 30.6.2022
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	10.11.2022
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	54/1/2
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.12.2022
Sesja plenarna nr	574
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	150/4/11

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES uznaje wniosek prezydencji czeskiej o przygotowanie opinii rozpoznawczej w sprawie sprawdzianu konkurencyjności za bardzo aktualny. Biorąc pod uwagę obecne i przewidywane przyszłe wyzwania, EKES uważa, że kluczowe znaczenie ma zwiększenie konkurencyjności gospodarki UE. Uznając, że jednolity rynek i społeczna gospodarka rynkowa UE są największymi atutami UE w osiągnięciu wzrostu gospodarczego i dobrobytu społecznego, EKES apeluje, by sprawdzian konkurencyjności służył wspieraniu przedsiębiorstw, tworzeniu miejsc pracy i poprawie warunków pracy, a także zrównoważonemu wzrostowi gospodarczemu i spójności społecznej.

1.2. EKES uważa sprawdzian konkurencyjności za podejście pozwalające zapewnić, aby w procesie podejmowania decyzji odpowiednio uwzględniano aspekty konkurencyjności. Wymaga to odpowiedniej wiedzy na temat wpływu inicjatyw na konkurencyjność, a także podejścia uwzględniającego konkurencyjność przy podejmowaniu decyzji.

1.3. EKES podkreśla, że sprawdzian konkurencyjności powinien być kluczowym elementem wyważonego procesu decyzyjnego UE i należy go stosować w kontekście każdego procesu kształtowania polityki i tworzenia prawa UE. Sprawdzian ten powinien obejmować inicjatywy ustawodawcze, prawo wtórne, środki polityki fiskalnej, strategie i programy, jak również umowy międzynarodowe. Powinien być także włączony do procesu europejskiego semestru, ponieważ polityka państw członkowskich ma w tym względzie kluczowe znaczenie.

1.4. Ponieważ podstawą faktyczną sprawdzianu konkurencyjności jest rzetelna ocena skutków, należy zapewnić, by ocena wpływu na konkurencyjność była obowiązkowa, skuteczna i w pełni egzekwowana na każdym etapie procesu decyzyjnego. EKES docenia obecne wytyczne dotyczące lepszego stanowienia prawa oraz narzędzia lepszego stanowienia prawa, ale zwraca uwagę, że – jak podkreśliła Rada ds. Kontroli Regulacyjnej – istnieje wyraźna potrzeba udoskonaleń, zwłaszcza w odniesieniu do wdrażania tych narzędzi.

1.5. EKES uważa, że sprawdzian konkurencyjności powinien uwzględniać wpływ na przedsiębiorstwa, zatrudnienie, warunki pracy na różnych poziomach, w tym w zakresie kosztów przestrzegania przepisów i innych skutków bezpośrednich, efektów mnożnikowych w odniesieniu do łańcuchów wartości oraz ich następstw makroekonomicznych. W związku z tym należy zwrócić uwagę na pozycję konkurencyjną szerokiej gamy przedsiębiorstw różniących się pod względem sektora, wielkości i modelu biznesowego, w tym przedsiębiorstw gospodarki społecznej.

1.6. EKES jest zdania, że ważne jest ujęcie zarówno pozytywnego, jak i negatywnego wpływu na konkurencyjność, aby nie tylko uniknąć utraty konkurencyjności, ale także ją poprawić, ze szczególnym uwzględnieniem konkurencyjności w kontekście rozwoju globalnie konkurencyjnych produktów i usług UE. W ramach sprawdzianu konkurencyjności należy uwzględnić dużą różnorodność przedsiębiorstw, które mogą odczuwać skutki w różny sposób.

1.7. Podczas gdy w ramach sprawdzianu konkurencyjności zasadniczo kładzie się nacisk na inicjatywy, których główne cele są inne niż poprawa konkurencyjności, EKES wzywa Komisję do przygotowania również specjalnego programu na rzecz konkurencyjności, którego głównym celem długoterminowym byłoby zwiększenie konkurencyjności UE.

1.8. W ramach takiego programu na rzecz konkurencyjności należy oprzeć się na społecznej gospodarce rynkowej UE i skoncentrować się na podstawowych zagadnieniach, takich jak jednolity rynek i handel zagraniczny, inwestycje i dostęp do finansowania, systemy podatkowe, badania naukowe i innowacje, umiejętności i rynki pracy, a także MMSP oraz dwójka transformacja, mając też na uwadze ramy zrównoważonego finansowania, w których konkurencyjność jest spójna z celami społecznymi i środowiskowymi. Ponieważ konkurencyjność jest również powiązana z aspektami społecznymi i środowiskowymi oraz jest kwestią dotyczącą wszystkich, przedstawicielki i przedstawiciele partnerów społecznych i innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego muszą być ściśle zaangażowani w przygotowanie przedmiotowego programu, przy czym kluczową rolę powinien odgrywać dialog społeczny, jak wskazano w Europejskim filarze praw socjalnych.

2. Uwagi ogólne

2.1. Niniejsza opinia jest odpowiedzią na wniosek prezydencji czeskiej o sporządzenie przez EKES opinii rozpoznawczej w dziedzinie konkurencyjności UE i aspektów regulacyjnych przepisów UE dla przedsiębiorstw unijnych. Jej tematem jest sprawdzian konkurencyjności w celu zbudowania silniejszej i odporniejszej gospodarki UE. Prezydencja podkreśla potrzebę zmniejszenia strategicznej zależności UE i zagwarantowania większej odporności, a także zapewnienia otwartości na świat zewnętrzny i konkurencyjności unijnych przedsiębiorstw.

2.2. Rząd Szwecji określił również konkurencyjność jako jeden z elementów politycznych zbliżającej się prezydencji szwedzkiej w Radzie UE.

2.3. EKES wezwał już do przeprowadzenia sprawdzianu konkurencyjności w swojej opinii w sprawie pakietu „Gotowi na 55”⁽¹⁾, w której stwierdził, że „w drodze do społeczeństwa neutralnego dla klimatu musimy przyjąć model, który doprowadzi do rozwoju gospodarki. Jeśli chcemy, aby UE wiodła prym i aby reszta świata szła w jej ślady, musimy dążyć do ukształtowania jak najlepszego modelu, który będzie sprawiedliwy i zrównoważony gospodarczo, społecznie i pod względem środowiska naturalnego”. Ponadto EKES stwierdził, że „wszystkie wnioski ustawodawcze przedstawione w ramach programu »Gotowi na 55« należy przeanalizować pod kątem konkurencyjności zgodnie z zasadami dotyczącymi celów zrównoważonego rozwoju, tak aby w pełni zrozumieć konsekwencje dla przedsiębiorstw”. Wcześniej EKES wezwał do przeprowadzenia testu konkurencyjności w swojej opinii w sprawie unii rynków kapitałowych⁽²⁾.

2.4. W sprawozdaniu z Konferencji w sprawie przyszłości Europy zwrócono się również o to, by nowe inicjatywy polityczne UE zostały poddane „sprawdzianowi konkurencyjności” w celu przeanalizowania ich wpływu na przedsiębiorstwa i ich otoczenie biznesowe (koszt prowadzenia działalności gospodarczej, zdolność do innowacji, konkurencyjność międzynarodowa, równe warunki działania itp.) oraz aby taki sprawdzian był zgodny z porozumieniem paryskim, celami zrównoważonego rozwoju, w tym równouprawnieniem płci, i nie podważał ochrony praw człowieka, praw socjalnych i pracowniczych ani norm ochrony środowiska i konsumentów.

2.5. Niedawno przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen oświadczyła w swoim przemówieniu⁽³⁾, że wprowadzimy do naszego prawa standardową kontrolę konkurencyjności.

⁽¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” [COM(2021) 550 final] (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

⁽²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Unia rynków kapitałowych dla obywateli i przedsiębiorstw – nowy plan działania«” (COM(2020) 590 final) (Dz.U. C 155 z 30.4.2021, s. 20).

⁽³⁾ Przemówienie przewodniczącej Ursuli von der Leyen na sesji plenarnej Parlamentu Europejskiego na temat przygotowań do posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 20–21 października 2022 r.

3. Motywy i potrzeba sprawdzianu konkurencyjności

3.1. Konkurencyjność jako wyraźny cel pojawia się w różnych formach w planie działania UE od czasu strategii lizbońskiej z 2000 r., po której nastąpiła strategia „Europa 2020”, strategia przemysłowa UE oraz szereg sprawozdań dotyczących europejskiej konkurencyjności i jednolitego rynku. Z biegiem lat konkurencja międzynarodowa stała się jednak coraz bardziej zacięta i, biorąc pod uwagę obecne i przewidywane przyszłe wyzwania, niezwykle ważne jest nadanie nowego tempa z myślą o zwiększeniu konkurencyjności UE. W reakcji na pandemię COVID-19 UE wprowadziła Next Generation EU – ogromny program inwestycyjny mający wzmocnić konkurencyjną pozycję gospodarki UE na świecie, opierając się przy tym na bardziej ekologicznych i cyfrowych przedsiębiorstwach wspieranych przez sprawniejsze usługi publiczne, wzmocnioną infrastrukturę i dynamiczny rynek pracy.

3.2. Od dłuższego czasu zmniejsza się udział Europy w gospodarce światowej. Szacuje się, że w 2050 r. UE będzie reprezentować mniej niż 10 % światowego produktu krajowego brutto (PKB), a w ciągu najbliższych kilku lat 85 % prognozowanego wzrostu światowego PKB będzie pochodzić spoza UE. Słaba perspektywa wzrostu gospodarczego Europy pogłębia względny spadek gospodarczy. Oznacza to, że głos Europy na świecie liczy się mniej, i osłabia globalną rolę UE oraz jej wpływ na współpracę międzynarodową⁽⁴⁾.

3.3. Perspektywy krótkoterminowe są w dużym stopniu związane z inwazją Rosji na Ukrainę, która nadal negatywnie wpływa na gospodarkę UE, a także z faktem, że w UE nadal trwa odbudowa po poszczególnych skutkach pandemii COVID-19. Wspomniana wojna wywarła dodatkową presję wzrostową na ceny energii i towarów żywnościowych, które skutkują nasileniem globalnych presji inflacyjnych i osłabieniem siły nabywczej gospodarstw domowych⁽⁵⁾. W odpowiedzi na wysoką stopę inflacji Europejski Bank Centralny podwyższył stopy procentowe w euro, analogicznie do działań podejmowanych przez Federalny Bank Rezerw w USA. Ponadto słabnący światowy wzrost gospodarczy prowadzi do osłabienia popytu zewnętrznego. W reakcji na to UE i jej państwa członkowskie zwiokrotniły wsparcie dla przedsiębiorstw za pomocą kilku programów, aby utrzymać konkurencyjność przedsiębiorstw przy niewesołych i wysoce niestabilnych perspektywach gospodarczych.

3.4. Oprócz bezprecedensowej sytuacji spowodowanej pandemią i wojną Europa stoi w obliczu historycznej transformacji strukturalnej, której siłą napędową są zmiany geopolityczne, przemiany demograficzne, transformacja cyfrowa oraz przejście na neutralną dla klimatu gospodarkę o obiegu zamkniętym. Powoduje to przekształcenie rynków i przyspieszenie konkurencji w zakresie czynników produkcji. Powodzenie transformacji zależy ostatecznie od tego, jak dobrze działa cała gospodarka. Europa będzie w stanie skutecznie konkurować w skali globalnej, zapewniając niezbędny dobrobyt, tylko jako światowy lider w dziedzinie innowacji i zrównoważonego rozwoju.

3.5. Należy zauważyć rozróżnienie między konkurencyjnością na rynku wewnętrznym i światowym. Pierwsza z nich dotyczy równych warunków, harmonizacji przepisów i usuwania barier⁽⁶⁾. Druga obejmuje korzystne warunki oraz lepsze i bardziej dostępne produkty i usługi w porównaniu z konkurentami spoza UE. Dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny przyczynia się również do poprawy warunków globalnej konkurencyjności.

3.6. Ważne jest znalezienie równowagi między różnymi celami polityki. Należy jednak bardziej skupić się na tworzeniu sytuacji korzystnych dla obu stron, biorąc pod uwagę, że konkurencyjne przedsiębiorstwa przynoszą korzyści gospodarce i całemu społeczeństwu, a zdrowa gospodarka i stabilne społeczeństwo prowadzą do zwiększenia odporności i przyczyniają się do powstania konkurencyjnego otoczenia biznesowego.

3.7. Oczywiście jest również, że UE musi wzmocnić swoją międzynarodową pozycję i wpływ w zakresie transformacji cyfrowej i ekologicznej. Silniejsza pozycja w zakresie rozwoju i wykorzystania technologii cyfrowych to kwestia nie tylko konkurencyjności gospodarczej, lecz także bezpieczeństwa i roli geopolitycznej UE. Jest to także warunek wstępny, by UE mogła być podmiotem ustanawiającym światowe standardy, na przykład w zakresie godnej zaufania sztucznej inteligencji.

⁽⁴⁾ „Achtung Europa!”, ECIPE 2021.

⁽⁵⁾ Prognoza gospodarcza z lata 2022 r.

⁽⁶⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Koszt braku działań na poziomie europejskim – korzyści płynące z jednolitego rynku” (opinia rozpoznawcza) (Dz.U. C 443 z 22.11.2022, s. 51).

3.8. Potrzeba silniejszego wpływu na świecie dotyczy także przeciwdziałania zmianie klimatu. Wymaga to zarówno znacznych wpływów dyplomatycznych, jak i silnej konkurencyjności pod względem opłacalności, innowacji, umiejętności i dostarczania na rynki światowe produktów, technologii i rozwiązań niskoemisyjnych. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że szereg unijnych przedsiębiorstw dostosowuje już inwestycje do celów środowiskowych i społecznych, o czym świadczy szybko rosnące wykorzystanie produktów z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego (ESG) na globalnych i europejskich rynkach finansowych. UE opracowuje właśnie kompleksowe ramy zrównoważonego finansowania, które muszą zapewnić większą przejrzystość i przestrzeń dla produktów ESG oraz być zgodne z ogólną zrównoważonością.

3.9. Zważywszy na znaczenie dobrze prosperującej gospodarki z konkurencyjnymi przedsiębiorstwami dla tworzenia dobrobytu i dobrostanu w Europie, a także zrównoważonych rozwiązań problemów związanych z klimatem i środowiskiem, niezbędne jest zapewnienie przedsiębiorstwom unijnym otoczenia sprzyjającego innowacjom, inwestycjom i handlowi. Ponieważ o wielu elementach otoczenia biznesowego decydują ramy polityki, ramy regulacyjne i fiskalne, decydenci muszą zapewnić, aby ramy te sprzyjały konkurencyjności przedsiębiorstw, a w konsekwencji całej gospodarce i całemu społeczeństwu.

4. Elementy sprawdzianu konkurencyjności

4.1. Ponieważ nie istnieje pojedyncza ani uniwersalna definicja konkurencyjności, treść sprawdzianu konkurencyjności zależy od zakresu i perspektywy, jaką należy przyjąć. We wniosku prezydencji czeskiej wyraźnie odniesiono się do konkurencyjności przedsiębiorstw unijnych w celu zbudowania silniejszej i odporniejszej gospodarki UE.

4.2. Konkurencyjność przedsiębiorstw można określić jako ich zdolność do odnoszenia sukcesów na rynku w sposób opłacalny, tworząc wartość dla siebie i dla całego społeczeństwa. Ta z kolei zależy od dostępności czynników produkcji (wykwalifikowanej siły roboczej, energii i surowców, kapitału, danych), ogólnych kosztów produkcji, popytu i rynków na produkty oraz zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji i wykorzystywania możliwości, przy jednoczesnym wzmocnieniu modelu społecznej gospodarki rynkowej UE.

4.3. Wyjątkowa społeczna gospodarka rynkowa UE, wraz z towarzyszącymi jej dobrym zarządzaniem makroekonomicznym, badaniami, innowacjami, dialogiem społecznym, zaangażowaniem społeczeństwa obywatelskiego, a także z kompleksową edukacją, zmotywowaną siłą roboczą i stabilnymi miejscami pracy, systemami zdrowotnymi i społecznymi, prosperującym sektorem gospodarki społecznej i inwestorami kierującymi się zasadami zrównoważonego rozwoju, stanowi istotny atut, który można wykorzystać w dążeniu do poprawy konkurencyjności. Biorąc pod uwagę obecne i przewidywane przyszłe wyzwania, EKES apeluje, by sprawdzian konkurencyjności służył wspieraniu przedsiębiorstw, tworzeniu miejsc pracy i poprawie warunków pracy, zrównoważonemu wzrostowi gospodarczemu i spójności społecznej.

4.4. EKES uważa sprawdzian konkurencyjności za podejście pozwalające zapewnić, aby w procesie podejmowania decyzji odpowiednio uwzględniano aspekty konkurencyjności. Wymaga to zrozumienia, w jaki sposób inicjatywy wpłyną na konkurencyjność, a także myślenia uwzględniającego konkurencyjność przy podejmowaniu decyzji. Sprawdzian konkurencyjności składa się zatem z dwóch szczebli:

- szczebla oceny skutków (szczebla „technicznego”), który polega na ocenie różnych sposobów, w jaki inicjatywy polityczne i regulacyjne wpływają na konkurencyjność,
- szczebla decyzyjnego (szczebla politycznego), który polega na zwróceniu należytej uwagi na konkurencyjność i nadaniu jej odpowiedniego znaczenia przy kształtowaniu nowych inicjatyw w oparciu o model społecznej gospodarki rynkowej UE.

4.5. EKES uważa, że ważne jest, aby sprawdzian konkurencyjności był jak najbardziej kompleksowy i aby uwzględniono w nim skutki dla przedsiębiorstw i łańcuchów dostaw, dla zatrudnienia i warunków pracy, jak również wynikające z nich skutki makroekonomiczne. Solidny sprawdzian konkurencyjności wszystkich nowych inicjatyw powinien służyć jako środek kontroli w celu upewnienia się, aby wnioski służyły wsparciu zwiększonej konkurencyjności, większej liczby miejsc pracy i zrównoważonego wzrostu.

5. Ocena skutków jako podstawa sprawdzianu konkurencyjności

5.1. Podstawę sprawdzianu konkurencyjności powinny stanowić wiarygodne informacje dotyczące skutków inicjatyw politycznych i regulacyjnych na różnych poziomach, w tym kosztów przestrzegania przepisów, łatwości dostępu do rynków i innych bezpośrednich skutków dla przedsiębiorstw. Szczególne znaczenie mają efekty mnożnikowe w łańcuchach wartości, takie jak wpływ na dostępność energii i surowców. Sprawdzenie konkurencyjności powinien obejmować także wpływ na zatrudnienie, inwestycje, innowacje, produktywność, aspekty związane ze sporami sądowymi, funkcjonowanie jednolitego rynku, handel zagraniczny oraz ogólny europejski model społeczny i zrównoważony wzrost.

5.2. W ramach obecnych wytycznych dotyczących lepszego stanowienia prawa oraz narzędzi lepszego stanowienia prawa ustanowionych w kontekście Programu lepszego stanowienia prawa Komisji Europejskiej wymaga się już, by inicjatywom, które mają mieć znaczące skutki gospodarcze, społeczne lub znaczący wpływ na środowisko, towarzyszyła ocena skutków. Sprawozdanie z oceny skutków musi zawierać opis wpływu na środowisko oraz skutków społecznych i gospodarczych, w tym skutków dla MŚP oraz konkurencyjności. EKES apeluje o kompleksową sprawozdawczość na temat wpływu na konkurencyjność szerokiej gamy przedsiębiorstw różniących się pod względem sektora, wielkości i modelu biznesowego, w tym przedsiębiorstw gospodarki społecznej.

5.3. EKES docenia zakres obecnych narzędzi i zauważa, że w dokumencie roboczym OECD narzędzie Komisji Europejskiej dotyczące konkurencyjności określono jako najbardziej wszechstronny istniejący dokument służący do oceny skutków regulacji w odniesieniu do konkurencyjności⁽⁷⁾. Istnieje jednak również wyraźna potrzeba ulepszeń, zwłaszcza w odniesieniu do wdrażania tych narzędzi i związanego z tym egzekwowania.

5.4. Według Rady ds. Kontroli Regulacyjnej analiza skutków była często niedostatecznie rozwinięta, a niektórych istotnych skutków nie oceniono w wystarczający sposób. Jak opisano w sprawozdaniu rocznym za 2021 r.⁽⁸⁾, Rada ds. Kontroli Regulacyjnej często zwracała się o dalszą analizę skutków dla konsumentów, konkurencyjności, innowacji, państw członkowskich i MŚP. Często zwracała się również o dalszą kwantyfikację, w szczególności kosztów administracyjnych i oszczędności. W sprawozdaniu rocznym za 2020 r.⁽⁹⁾ Rada ds. Kontroli Regulacyjnej najczęściej wskazywała na brak analizy konkurencyjności (często związany z niewystarczającą analizą kosztów), skutków dla MŚP oraz skutków społecznych.

5.5. EKES podkreśla zatem, że w ocenach skutków należy w większym stopniu skupiać się na konkurencyjności, aby zapewnić ich odpowiednie wyważenie. Ponadto Komitet uważa, że ważne jest, aby poszczególne elementy narzędzi związane z konkurencyjnością, w tym dotyczące konkurencyjności sektorowej, MŚP, innowacji, konkurencji, rynku wewnętrznego, handlu i inwestycji, rozpatrywano w sposób zintegrowany.

5.6. W ramach sprawdzianu konkurencyjności należy uwzględnić dużą różnorodność przedsiębiorstw, które mogą odczuwać skutki w zupełnie różny sposób. EKES apeluje zatem o odpowiednią ocenę skutków dla różnych sektorów i ekosystemów biznesowych, dla przedsiębiorstw różnej wielkości (w tym MŚP), dla przedsiębiorstw działających w różnych częściach łańcuchów wartości oraz na różnych rynkach i w różnych położeniach geograficznych, a także dla przedsiębiorstw o różnych modelach biznesowych, w tym korporacji, spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych.

5.7. EKES wzywa do zwrócenia szczególnej uwagi na międzynarodową konkurencyjność przedsiębiorstw unijnych, co jest szczególnie ważne z punktu widzenia otwartej strategicznej autonomii UE i możliwości związanych z wywozem.

5.8. EKES podkreśla, że ocena wpływu na konkurencyjność nie powinna ograniczać się do skutków pojedynczej inicjatywy w oderwaniu od innych, ale należy również uwzględnić w niej skumulowane obciążenie, a zwłaszcza koszty związane z wdrażaniem prawodawstwa lub innych środków mających wpływ na te same podmioty. Ponadto ocena powinna obejmować zarówno skutki krótkoterminowe, jak i długoterminowe, w tym w ramach różnych scenariuszy prognostycznych. Aby znaleźć najlepszy wariant strategiczny, należy również ocenić wpływ alternatywnych wariantów na konkurencyjność i wyczerpująco je opisać. Ważne jest także, aby w ocenie wpływu na konkurencyjność skupić się bardziej na danych ilościowych i je opracować.

(7) *How do laws and regulations affect competitiveness* [W jaki sposób przepisy prawne i regulacje wpływają na konkurencyjność], OECD 2021.

(8) Rada ds. Kontroli Regulacyjnej, sprawozdanie roczne za 2021 r.

(9) Rada ds. Kontroli Regulacyjnej, sprawozdanie roczne za 2020 r.

5.9. EKES wzywa do przeprowadzenia solidnej oceny i przedstawienia dowodów zarówno pozytywnego, jak i negatywnego wpływu na konkurencyjność. Celem nie powinno być jedynie uniknięcie utraty konkurencyjności, ale także dążenie do bardziej ambitnego celu, jakim jest poprawa ogólnej konkurencyjności europejskiej społecznej gospodarki rynkowej, aby sprzyjać solidnemu, zrównoważonemu wzrostowi gospodarczemu sprzyjającemu włączeniu społecznemu.

5.10. EKES uważa również, że ważne jest całościowe spojrzenie na konkurencyjność w kontekście zrównoważonego rozwoju. Zrównoważenie środowiskowe ma związek z konkurencyjnością przedsiębiorstw, nie tylko jako czynnik związany z kosztami, ale dlatego, że wiele podmiotów rynkowych, w tym klientów, inwestorów i finansistów, oczekuje dobrej efektywności środowiskowej. To samo dotyczy zrównoważonego rozwoju społecznego, w tym poszanowania praw człowieka, równości płci i praw pracowniczych. W tym celu należy pogodzić kilka aspektów, uwzględniając między innymi postęp technologiczny, koszty i akceptację społeczną.

5.11. Ponieważ ocena wpływu na konkurencyjność jest podstawą faktyczną sprawdzianu konkurencyjności, EKES uważa za niezbędne zapewnienie, by ocena ta była obowiązkowa, skuteczna i w pełni wdrażana oraz egzekwowana. Należy ją również aktualizować w trakcie procesu stanowienia prawa, jeżeli zostaną wprowadzone istotne zmiany. Jednocześnie EKES podkreśla, że do przeprowadzenia tych ocen potrzebne są odpowiednie zasoby i właściwe umiejętności. EKES zaleca również regularne porównywanie praktyk konkurencyjnych państw.

5.12. W ramach sprawdzianu konkurencyjności należy również w pełni wykorzystać inne istniejące narzędzia, takie jak oceny adekwatności, program REFIT i platforma ds. dostosowania się do wymogów przyszłości. Są one szczególnie ważne dla oceny łącznego wpływu różnych inicjatyw.

6. Sprawdzian konkurencyjności jako element procesu decyzyjnego

6.1. EKES uważa, że sprawdzian konkurencyjności powinien stanowić kluczowy element wyważonego procesu decyzyjnego i być stosowany w kontekście wszelkiego rodzaju procesów kształtowania polityki i stanowienia prawa UE, obejmujących również strategię i programy UE, przepisy budżetowe i podatkowe, prawo wtórne i umowy międzynarodowe. Ponadto powinien być stosowany w procesie europejskiego semestru, ponieważ polityka państw członkowskich ma w tym względzie kluczowe znaczenie.

6.2. Podczas gdy w ramach sprawdzianu konkurencyjności zasadniczo kładzie się nacisk na inicjatywy, których główne cele są inne niż poprawa konkurencyjności, EKES wzywa Komisję do przygotowania również specjalnego programu na rzecz konkurencyjności, którego celem długoterminowym byłoby zwiększenie konkurencyjności UE.

6.3. W tym programie na rzecz konkurencyjności należy skoncentrować się na perspektywie długoterminowej i zwracać uwagę na takie podstawowe kwestie, jak rozwój jednolitego rynku i zmniejszanie barier rynkowych, zwiększanie inwestycji i dostępu do finansowania, w tym inwestycji uwzględniających aspekt płci, ułatwianie handlu zagranicznego i współpracy zewnętrznej, promowanie innowacji, wysokiej klasy talentów i doskonałości badawczej, podnoszenie umiejętności przez kształcenie, szkolenie zawodowe i uczenie się przez całe życie, zwiększenie inkluzywności rynków pracy i poprawa warunków pracy, przyspieszanie procedur wydawania zezwoleń, zmniejszenie kosztów przestrzegania przepisów i tworzenie bardziej zachęcających systemów podatkowych. Wspomniany program powinien również wzmocnić modele biznesowe dostosowujące konkurencyjność do celów społecznych i środowiskowych, tak jak ma to miejsce w przypadku przedsiębiorstw i organizacji, które przy inwestowaniu stosują kryteria z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego (ESG).

6.4. Istotnym elementem powyższego programu powinno być także wzmocnienie MMŚP oraz wspieranie transformacji cyfrowej i ekologicznej. Ponadto należy zwrócić należytą uwagę na możliwości państw członkowskich, różnice i konieczną współpracę między państwami członkowskimi, a także na możliwość realizacji wspomnianych inicjatyw oraz regularne monitorowanie realizacji i wyników planu działania. EKES podkreśla również kluczową rolę dialogu społecznego określoną w Europejskim filarze praw socjalnych.

6.5. Jeśli chodzi o środki krótkoterminowe, EKES docenia szybkie dostosowanie polityki konkurencji UE do pandemii COVID-19 oraz do wojny w Ukrainie i ich skutków gospodarczych⁽¹⁰⁾. Elastyczność w stosowaniu zasad pomocy państwa, nawet jeśli ma ona charakter wyjątkowy i tymczasowy, miała zasadnicze znaczenie dla przetrwania przedsiębiorstw unijnych w bardzo trudnych czasach, co pozwoliło zachować konkurencyjność osiągniętą przez przedsiębiorstwa europejskie dzięki innowacjom i wydajności.

6.6. Ogromne znaczenie ma również zdrowa i uczciwa konkurencja – zarówno wewnętrzna, jak i w stosunku do konkurentów zagranicznych. Komitet docenia trwające prace mające na celu zwiększenie skuteczności zasad pomocy państwa na rzecz usług zdrowotnych i społecznych świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (UOIG), tak aby zapewnić lepszą jakość i dostępność takich usług dla obywateli na szczeblu lokalnym⁽¹¹⁾.

6.7. EKES zasadniczo z zadowoleniem przyjmuje również inicjatywę Komisji dotyczącą rozporządzenia w sprawie subsydiów zagranicznych zakłócających rynek wewnętrzny, ponieważ ma ona na celu uniknięcie wpływu zakłóceń na funkcjonowanie jednolitego rynku, zapewniając tym samym równe szanse dla konkurentów zagranicznych⁽¹²⁾.

6.8. Wspomniany program na rzecz konkurencyjności byłby kolejnym krokiem w kierunku realizacji podstawowego celu wniosku prezydencji czeskiej, to jest zbudowania silniejszej i odporniejszej gospodarki UE. W związku z tym przyczyniłby się on do dobrostanu obywateli UE, a także do osiągnięcia neutralnej dla klimatu gospodarki o obiegu zamkniętym. Ponieważ konkurencyjność jest kwestią dotyczącą wszystkich, przedstawiciele partnerów społecznych i innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego muszą być ściśle zaangażowani w przygotowanie przedmiotowego programu.

Bruksela, dnia 14 grudnia 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁰⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Polityka konkurencji gotowa na nowe wyzwania« (COM(2021) 713 final) (Dz.U. C 323 z 26.8.2022, s. 34).

⁽¹¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zasady pomocy państwa mające zastosowanie do zdrowotnych i społecznych usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym w scenariuszu popandemicznym. Przemyslenia i propozycje dotyczące oceny Komisji mającej na celu zmianę pakietu legislacyjnego z 2012 r.” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 323 z 26.8.2022, s. 8).

⁽¹²⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie subsydiów zagranicznych zakłócających rynek wewnętrzny” (COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)) (Dz.U. C 105 z 4.3.2022, s. 87).